

Norsk kulturråd

29.05.2020

Status for framdrift og aktiviteter for prosjekt 332993

I tråd med planen fortsatte vi forsknings- og innsamlingsprosjektene med barn og unge som ble påbegynt høsten 2018, og produksjon av utstillingen «Vokse opp i Verdens rikeste land. Penger som inngangsbillett». Prosjektene ble utformet og gjennomført av Mette Tveit og Hege Stormark ved Norsk barnemuseum, MUST.

Utstillingen åpnet som planlagt 5. juni 2019 og var del av en nasjonal konferanse om barns oppvekst i lavinntektsfamilier. Høsten 2019 jobbet vi med aktiviteter beskrevet i fremdriftsplanen: Formidling, nye visningssteder, samlingsarbeid, publikumsundersøkelse og katalog.

1. Innsamlingsprosjekter og produksjon av utstilling

Observasjon og samtaler med barn og unge

«Animasjonsprosjektet», som vi redegjorde for i forrige rapport, resulterte i 15 korte animasjonsfilmer om tematikken «å vokse opp med lite penger». Disse filmene, og film om prosessen, ble en del av utstillingen. Men enda viktigere. Gjennom prosjektet, observasjoner og samtaler med elevene, fikk vi en forståelse av når penger er viktig i barn og unges liv. Det neste innsamlingsprosjektet var et resultat av denne kunnskapen.

Aktiv innsamling av gjenstander – del 1

På bakgrunn av vår nyervervede kunnskap om når penger er viktig i barn og unges liv gjennomførte vi en aktiv innsamling av gjenstander til utstillingen og museets samling. Noe ble kjøpt inn men det meste var resultater av gaver fra butikker. Vi møtte stor velvilje og interesse for å gi ting til utstillingen og museumssamlingen. Giverne sitt navn ble skrevet på en blankett ved utgangen av utstillingen sammen med øvrige bidragsytere. Tjue av gjenstandene som ble tatt inn til samlingen ble en del av utstillingen

under overskriften «Hva koster det?». Gjenstandene gir et innblikk i hva som er populært blant 12-15 åringer våren 2019, og hva det koster for barn og ungdom og være en del av et felleskap i Norge i dag.

Fotoprojekt med ungdommer

Parallelt med dette fullførte vi et fotoprojekt med en 10-klasse og fotograf Marie von Krogh. Ungdommer skulle fotografere en uke av sitt liv med mobiltelefon og sette tekster til. Målet var å få et innblikk i- og bedre forståelse av barn og unges liv gjennom bildene de valgte å ta og tekstene de valgte å skrive til bildene sine. Bildene avdekker hva som var viktig for en 15-åring i januar 2019. På bakgrunn av denne innsamlingen laget vi en fotoutstilling som satte tematikken å vokse opp i en fattig familie inn i en større sammenheng.

Livsløpsintervjuer med ungdommer i lavinntektsfamilier

I undersøkelsen før prosjektstart, redegjort for i forrige rapport, fant vi behov for en arena der barn som vokser opp i fattige familier i Norge i dag kommer til orde. Deres erfaringer og perspektiv og fortellinger er ikke tilstede i det offentlige ordskifte. Vi bestemte oss derfor for å bygge opp utstillingen rundt deres fortellinger. Vi intervjuet 13 ungdommer. De kom i kontakt med oss på ulike måter gjennom vår relasjon- og nettverksbygging. Vi hadde vært i kontakt med 200 elever i ulike prosjekter. I tillegg var vi rundt i langt flere skoleklasser og fortalte om prosjektet. Statistisk sett visste vi at det var minst to barn i hver klasse som vokste opp i en lavinntektsfamilie. Vi hadde også møte med helsesøstre og var i kontakt med ansatte i uteseksjonen og andre instanser i kommunen. I forkant av klassebesøkene hadde vi laget en enkel nettbasert undersøkelse der vi spurte om de kjente til tematikken og om de ville bidra i prosjektet. På den måten kunne de som ønsket det kontakte oss anonymt.

Vi har dybdeintervjuet ungdommene med oppvekst i en lavinntektsfamilie. På tross av at hver fortelling er unik forteller alle om: Å føle skam, å holde fattigdommen skjult og det å ikke kunne delta i et felleskap. I intervjuene kom tre ulike måter å takle utfordringene på til syne; tre strategier som forenklet kan beskrives som 1) den utagerende 2) den usynlige og 3) den oppofrende /pliktoppfyllende. På bakgrunn av ulikhetene konstruert vi tre *synteser*; Leo, Silje og Sahra. Ved å bruke denne metoden er alle informantene vi har snakket med representert og anonymisert.

Film om Leo, Silje og Sahra

Leo, Silje og Sahra blir presentert via film. Vi skrev filmmanus under veiledning av Hans Erik Voktor ved Universitetet i Stavanger, Institutt for medie- og samfunnsfag. Vi valgte å bygge opp manuset med sitater fra intervjuene. Betydningen av å bruke informantens egne ord i filmen er noe av det vi ville finne ut i publikumsundersøkelsen vi gjorde. Dette vil jeg komme tilbake til. Tre skuespillere, en instruktør og en lydprodusent ble engasjert, i tillegg til Voktor som stod for foto og redigering av film. Voktor fulgte

oss i hele prosessen. Alle valg i produksjonen av filmen er det likevel Mette Tveit og Hege Stormark som har tatt og står ansvarlige for. Filmen har en varighet på 9 minutter.

Det ble også laget en film der skuespillerne reflekterer over sine roller som Leo, Silje og Sahra. Denne filmen er ikke del av utstillingen med brukes i formidlingen av prosjektet:

[Sahra, Silje og Leo-refleksjon fra skuespillerne og innspilling, 6. juni 2019.](#)

Aktiv innsamling av gjenstander – del 2

Den andre aktive innsamlingen av gjenstander vi gjorde var knyttet til informantene og deres personlige historier. Ungdommene vi intervjuet fikk spørsmål om det var gjenstander som kunne knyttes til deres historie, noe hverdagslig, noe symbolsk, eller aller helst noe som var betydningsfullt for dem. Noen få utvalgte gjenstander fra informanter har fått en sentral plass i utstillingen både som del av filmen og gjennom sin fysiske tilstedeværelse. Gjennom disse aktive innsamlingene har nye grupper og fortellinger fått en plass i museet.

Visning av filmen

Filmen vises i en installasjon hvor vi har forsøkt å skape et rom for refleksjon gjennom lys- og materialbruk, lyd og musikk. Publikum tar av seg skoene og legger seg på mykt underlag på gulvet og ser filmen i taket. Det er viktig for opplevelsen at filmen vises i disse rammene.

Mens dette indre rommet er innrettet mot en individuell opplevelse er det på utsiden av installasjonen lagt til rette for dialog og samtale. I det ytre rom blir fakta, episodiske fortellinger og forskning formidlet ved hjelp av tegninger, tegneserietablåer, gjenstander, foto, levende bilder og illustrasjoner. Veggene i det ytre rom ble laget av aluminiumsplater som fungerer som speil for å symbolisere selvrefleksjon.

Produksjon av utstillingen

Utstillingen ble produsert våren 2019. Vi samarbeidet med lokale formgivere (SAK-design), en fotograf (Helle Navratil) og flere håndverkere. Installasjonen ble designet og bygget av tre belgiske arkitekter (Generiek) og to lokale firma (Bitmap og Hove West). Teknisk avdeling i MUST bistod i hele byggeprosessen. Utstillingen skal vises flere steder og ble derfor bygget i moduler. At utstillingen skal flyttes til andre visningssteder krevde noe mer med hensyn til løsninger og kostnader enn å bygge den som en fast installasjon på stedet.

Markedsføring

Små klisterlapper med den samme speileffekten som veggene i det ytre rom ble spredt rundt i byen. På baksiden hadde vi trykket invitasjon til åpningen. Gymbager i samme design ble produsert reklameprodukt og gave til alle involverte. Bannere om utstillingen fikk plass over to vegger på utsiden av museet. I markedsføringen blir Leo, Sahra og Silje presentert gjennom drømmene sine; fargerike bilder av tre glade ungdommer. Vi har i utstillingen og i markedsføringen vært bevisst på å bruke bilder som avspeiler styrken vi fant i barna. I tillegg ønsket vi å få fram at fattigdommen er skjult.

Et av spørsmålene i undersøkelsen vi gjorde i forkant av utstillingen var «Hvordan ser du om noen er fattig»? Det som går igjen i svarene er den synlige fattigdom; beskrivelser som skitne hullede klær. I en kronikk vi skrev i Stavanger Aftenblad valgte avisa samme type stereotype illustrasjon. For å få fram usynligheten / at dette handler om ungdommer vi treffer i nærmiljø og på skolen hver dag uten å reflektere over uteseende valgte vi å gjøre barna synlige ved å velge det motsatte uttrykket. I tillegg brukte vi bilder av barna nøytralt kledd i typiske nærmiljøarenaer.

I tillegg til disse fysiske plakatene og produktene ble sosiale medier brukt i hele prosessen. Prosjektet fikk også stor redaksjonell plass i avis, radio og fjernsyn.

2. Åpning

Utstillingen ble åpnet 5. juni 2019 i strålende vær utenfor Stavanger museum av Norsk kulturråd seksjonssjef for museum, Ole Jakob Furset, daværende ordfører i Stavanger, Christine Sagen Helgø og direktør i MUST, Siri Aavitsland. I tillegg medvirket de tre skuespillerne fra utstillingsfilmen, elever fra Bergeland videregående skole og Stavangerbandet Tøfl.

Som et resultat av workshop høsten 2018, redegjort for i forrige rapport, har vi gjennom hele prosjektperioden hatt et godt samarbeid med Oppvekst og levekår i Stavanger kommune. Vi ble medarrangør av den nasjonale oppvekstkonferansen 2019 «Barn vil være med» sammen med Stavanger kommune, Fylkesmannen i Rogaland, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet. Elever fra Bergeland videregående skole, som har fulgt utstillingsprosjektet, deltok under veiledning av museet som konferansier. Mette Tveit presenterte utstillingen og det var foredrag fra forskere på feltet fra OsloMET og NORCE Norwegian Research Centre, bokbad med forfatter Zeshan Shakar om boka Tante Ulrikkes vei og presentasjon av andre relevante prosjekter. Elevene fra Bergeland bandt konferanse og åpning sammen ved å vise vei fra konferanselokalet til Stavanger museum som en rød løper, iført røde T-skjorter.

3. Formidling, nye visningssteder, publikumsundersøkelse, samlingsarbeid og katalog

Formidling

Besøkstallet ved Stavanger museum økte betydelig sommeren 2019 som en følge av utstillingen. I løpet av høsten 2019 fikk 1186 elever undervisning i utstillingen. Dette tallet kunne vært høyere. 161 av disse elevene deltok i en publikumsundersøkelse. Langt flere besøkende har sett utstillingen. Mette Tveit presenterte forskningen under Forskningsdagene hvor temaet var Oppvekst: [Forskningsstandup "Oppvekstmiljø-med penger som inngangsbillett"](#) og 26. oktober var Verdens rikeste land med på økonomifestivalen KÅKÅnomics med arrangementet ["Fattigdom i Stavanger før og nå"](#). Skuespillerne fra utstillingen spilte Leo, Silje og Sahara. Dette gjorde de også under høstens Museumsnatt, en kveld med 2300 besøkende. Våren 2020 sendte vi inn bidrag til Norsk museumsforbunds konkurranse «Mot i museet». Vi ble med videre i konkurransen og skal presentere «Verdens rikeste land» på det nasjonale museumsrådet i Kirkenes 2021. Tveit og Stormark er begge i gang med forskningsartikler med ulik vinkling på tematikken som vil bli publisert i 2020/2021. Utstillingen er formidlet i en rekke medier. Lenker til artikler og innslag er tatt med lenger nede i rapporten.

Vandreutstilling

I 2019 ble vi kontaktet av Garborgsenteret og Ryfylkemuseet som begge var interessert i å ta inn utstillingen. Dette ble fulgt opp i møter i 2020. Begge ønsket å bruke vår metodikk for å tilpasse utstillingen på nytt sted og til tematikkens siste utvikling. Vi hadde en god plan for visning på disse to stedene før koronapandemien inntraff. Ryfylkemuseet måtte dessverre trekkes seg, og Garborgsenteret som skulle vise utstillingen fra oktober 2020 har utsatt visningen til 2021. Utviklingen i denne saken vil bli redegjort for i neste rapport.

Etterundersøkelse

I tråd med fremdriftsplanen gjennomførte vi en publikumsundersøkelse. Vi valgte å avgrense denne til ungdommer og spesielt undersøke metoden brukt i utstillingsfilmen. 161 elever fra 7. trinn, 10 trinn og 3. klasse i videregående skole deltok. Synes de filmen virket troverdig? Hvilke tanker har de om måten filmen er konstruert på? Hva betyr det for opplevelsen at andre enn de som har opplevd det forteller historien? Bli de berørt og overbevist? I tillegg til spørsmål om metoden spurte vi om de tror det finnes elever på deres skole som har det på samme måte som ungdommene i filmen, og om de tenker annerledes etter å ha sett den? Undersøkelsen ble gjennomført i tre trinn. 1) Elevene ble observert klassevis mens de så filmen. 2) Etter visningen svarte de individuelt på fire spørsmål som beskrevet ovenfor. 3) Tilslutt ble de intervjuet i grupper på maks fem elever. 37 gruppeintervjuer, med en varighet

på omtrent fem minutter, ble tatt opp på lyd. Undersøkelsen ble utformet og gjennomført av Hege Stormark.

Ungdommene hadde mange nyttige metodiske refleksjoner. Hele 94% opplevde filmene som troverdige. Hovedvekten av elevene mente at andre kan fortelle informantenes historie: «Det er fortsatt like ekte. Det er jo en sann historie (...) Det er jo like alvorlig og viktig uansett». Ut fra det samla materialet går det fram at det at vi hadde brukt sitater fra intervjuene og ikke gjort våre egne tolkninger, var viktig for troverdigheten.

At bare 65 % svarer ja og 31% vet ikke på spørsmålet: «Tror du det er elever på skolen din som opplever det samme?» viser i likhet med tidligere undersøkelse vi gjorde, at fattigdommen holdes skjult. På spørsmål om de tenker annerledes etter å ha sett filmen var det bare 45% som svarte ja. En stor andel svarte vet ikke. Ved gjennomgang av intervjuene kommer det imidlertid en rekke tanker fram rundt det de har sett. Svært få er upåvirket. Dette viser at det er viktig med samtale og oppfølgings spørsmål i denne type undersøkelser og ikke bare avkrysning og skriftlige svar.

I tillegg ble tre av informantene intervjuet på nytt. Alle informantene kjente seg igjen i filmen, ikke bare i sine egne fortellinger men også i de andre informantene sine historier. Materialet fra begge etterundersøkelsene vil bli behandlet videre i 2020 og redegjort for i neste rapport.

Samlingsarbeid

Et av målene med Mangfoldsprosjektet har vært å jobbe mot en god innsamlingspraksis og gjennomgå dagens samling med nye øyne i et mangfoldsperspektiv. I prosjektperioden har vi fått anledning til å gjennomgå deler av samlingen og i tilknytning til utstillingsproduksjonen har vi gjennomført en aktiv gjenstandsinnsamling. Vi har startet opp arbeidet internt i MUST og vil i 2020 finne måter å jobbe videre med dette på knyttet til egen praksis og overføringsverdi. Arbeidet er forankret i det tverrfaglige nettverket for samlingsforvaltning i MUST og vil bli redegjort for i neste rapport.

Katalog

Målet med katalogen er å gi kunnskap, innsikt og forståelse i utfordringer til barn som vokser opp i lavinntektsfamilier. I tillegg skal den dokumentere prosessen og den ferdige utstillingen og på den måten gi inspirasjon til- og fungere som verktøy ved igangsettelse av nye museumsprosjekter. Katalogen vil bli trykket i august 2020 og vil fungere som utstillingskatalog i MUST høsten 2020 og for nye visningssteder etter dette. Katalogen er skrevet med tanke på 12 år gamle barn, ungdommer og voksne. Utover de museumsbesøkende og museumsansatte er målgruppen for katalogen foreldre / omsorgspersoner, lærere og andre voksne som jobber med barn eller er involvert i barns fritidsaktiviteter. Katalogen vil bli på omtrent 100 sider og være, i likhet med utstillingen, rikt illustrert. SAK-design er engasjert som designere for boka og den skrives av Hege Stormark.

4. Reaksjoner og medieomtale

Verdens rikeste land har fått oppmerksomhet i media både før, under og etter åpningen. Den har også blitt referert til i debatter om barnefattigdom og ble trukket fram i ordførerens budsjettale [Budsjettale Kari Nessa Nordtun 17.12.2019](#), og den har aktualisert debatten om gratis museer, både i NRK radio [P2, Nyhetsmorgen 28 juni 2019](#) lokalt [NRK Rogaland 28. juni 2019](#) og 29. juni 2019: [Vil ha gratis inngang på museer](#)

Utstillingen ble også trukket fram som et eksempel på hvordan museene tør å bruke sin stemme og være modige og relevante i samfunnsdebatten: [Knut Olav Åmå 15. desember 2019, Aftenposten, "Museene som ikke tør å være modige"](#). Tveit og Stormark har skrevet tre kronikker om utstillingen i Stavanger Aftenblad, to i 2018 og denne i 2019: [Barn i fattige familier i Stavanger- hvem er de, Stavanger Aftenblad 03.06.2019](#)

Andre oppslag og innslag i 2019:

NRK Verdibørsen 21. februar 2019: [Dyr inngangsbillett til verdens rikeste land](#)

NRK Rogaland, radio 4. juni 2019: [Barnefattigdom](#)

TV Vest, 5. juni 2019: [Ny utstilling viser barn som lever i fattigdom i Stavanger](#)

NRK Rogaland 5. juni 2019: [Utstilling om barnefattigdom på Norsk barnemuseum](#)

Stavanger Aftenblad 6. juni 2019: [Barnemuseet skal vise hvordan det er å være fattig i verdens rikeste land](#)

Universitetet i Stavanger, Utsnitt 8. september 2019: [Over 3000 barn i lavinntektsfamilier i Stavanger](#)

I tillegg har det vært mediedekning i 2020 som vil bli tatt med i neste rapport.

5. Overføringsverdi og veien videre

Vi vil jobbe videre med utvikling av museets rolle og egen praksis; hvordan vi kan få fram flere stemmer og større grad av representativitet i museene. Dette vil vi gjøre ved å trekke ut erfaringer fra de ulike ovennevnte prosjektene i utstillingen; gjøre refleksjon om utprøving av metode og egen praksis tilgjengelig. I løpet av neste prosjektår kan det også bli aktuelt å prøve ut metode og praksis i nye prosjekter og sammenhenger. Vi har i hele prosjektperioden lagt vekt på å diskutere og dokumentere

prosessen. Vi ser at det kunne vært nyttig å strekke prosjektperioden til sommeren 2021 hvis dette er mulig.

Vi har deltatt på to samlinger i prosjektet, i Bodø og Stavanger, i regi av kulturrådet som har vært svært nyttige.

6. Regnskap

Tildelingen fra kulturrådet for budsjettåret 2019 var på kr. 600.000

Det var få kostnader i 2018 og langt flere utgifter i 2019 og motsatt på inntektssiden. Det er derfor store avvik i budsjettårene, noe som også ble redegjort for i forrige rapport. Når en ser de to prosjektårene samlet er avviket langt mindre (120.000 kr i pluss). Dette vil jevne seg ytterligere ut i siste del av prosjektperioden. For å se de to prosjektårene under ett regnskapsmessig tas derfor også 2018 med i oversikten under. Kommentarer til tallene for 2018 er tatt med i rapport 2018.

Budsjettåret 2018 og 2019

Inntekter	2018	2019
Tildeling fra kulturrådet	700 000,-	600 000,-
MUST	100 000,-	
Fossekallen forvaltning	1 000 000,-	
Egeninnsats MUST	497 000,-	1 600 030,-
Totale inntekter	2 297 000,-	2 200 030,-
Utgifter		
Personalkostander	497 000,-	1 600 030,-*
Administrasjonsutgifter		4 22 000,-**
Kjøp av varer og tjenester	56 720,-	1 801 338,-***
Totale utgifter	553 720,-	3 823 368,-

*To konservatorstillinger (Mette Tveit og Hege Stormark) har begge jobbet 80 % med prosjektet i hele 2019. Personalkostnader er beregnet ut fra vår standard interne modell for beregning av personalkostnader med et påslag på 70% til sosiale kostnader, administrasjon, utstyr etc.

** Prosjektmedarbeider jobbet fra 1/1 til 1/7 2019 i 100% stilling.

*** I budsjettsøknaden lå kjøp av varer og tjenester på 1 801.338 kr. Utgiftene fordelte seg på denne måten:

Aktiv innsamling av gjenstander del 1,2 og 3	kr.	6 964
Fotoprojekt med ungdommer	kr.	14 300
Film om Leo, Silje og Sahra	kr.	67 775
Markedsføring	kr.	66 818
Produksjon av utstilling	kr.	1 594 648
Åpning av utstillingen	kr.	39 549
Reise og opphold samling kulturrådet	kr.	11 284
Publikumsundersøkelse	kr.	0

Katalog, utgifter knyttet til samlingsarbeid, som er påbegynt, blir belastet i 2020.

Vennlig hilsen
Hege Stormark, prosjektleder